

การทางพิเศษแห่งประเทศไทย

การทางพิเศษแห่งประเทศไทย

ประวัติความเป็นมา

ด้วยปรากฏว่าการคมนาคมขนส่งไม่เอื้ออำนวยความสะดวกและความรวดเร็วแก่การจราจรอันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก รัฐบาลจึงเห็นสมควรให้จัดตั้งองค์กรขึ้นมารับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาโดยตรง โดยให้มีหน้าที่ในการสร้างทางพิเศษ เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคดังกล่าว ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2509 รัฐบาลได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการพิจารณาสำรวจแก้ไขเหตุขัดข้องและวางแผนการจราจรทางบก" ต่อมาในปี พ.ศ. 2512 คณะกรรมการชุดนี้ได้เสนอความเห็นต่อรัฐบาลขอให้สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในปัจจุบัน) ติดต่อขอความช่วยเหลือไปยังรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันให้ส่งผู้เชี่ยวชาญมาทำการสำรวจ ศึกษา และวางแผนแม่บทสำหรับการจราจรในกรุงเทพมหานคร

ต่อมา ในปี พ.ศ. 2513 กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ (สมัยนั้น) ได้มีหนังสือถึงคณะรัฐมนตรีว่า ในปัจจุบันถนนต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครมีการจราจรหนาแน่นถึงขีดที่เรียกว่ามีความอิ่มตัว (Saturation Capacity) และจะเพิ่มทวีคูณขึ้นไปอีกในอนาคตอย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีการใช้รถยนต์เป็นพาหนะและขนส่งสินค้าเพิ่มขึ้นทุกวัน ทำให้เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจอย่างใหญ่หลวง จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องดำเนินการแก้ไข โดยรีบด่วน กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติจึงได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวว่าจะจัดให้มีการก่อสร้างทางระบบใหม่ขึ้นแล้วเรียกเก็บค่าธรรมเนียมผ่านทาง แต่เนื่องจากการก่อสร้างทางดังกล่าวต้องใช้เงินลงทุนเป็นจำนวนมาก ซึ่งต้องจัดหาโดยการกู้เงินจากในและต่างประเทศมาดำเนินการ จึงควรจัดตั้งองค์กรขึ้นมารับผิดชอบ

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการดังกล่าว และมอบให้กระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงอยู่แล้วรับไปพิจารณาดำเนินการต่อไป ต่อมาในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2514 คณะกรรมการพิจารณาสำรวจแก้ไขเหตุขัดข้องและวางแผนการจราจรทางบกได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งองค์การเก็บค่าผ่านทาง"

เป็นการชั่วคราว เพื่อให้พิจารณาศึกษาเตรียมการและทำข้อเสนอเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรเพื่อสร้างทางระบบใหม่โดยเก็บค่าผ่านทาง

หลังจากที่คณะกรรมการชุดนี้ได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งก็มีความเห็นว่า การดำเนินงานนี้เป็นงานเกี่ยวกับการพิจารณาตั้งองค์กรขึ้นและพิจารณาวางโครงการตลอดถึงดำเนินการหาแหล่งเงินทุนต่างประเทศหรือในประเทศ และเงินงบประมาณเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้แล้วลักษณะงานที่องค์กรนี้จะจัดทำเป็นงานทางวิชาการ ซึ่งจะต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญทั้งในและนอกประเทศ และจะต้องดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินของราษฎรเป็นส่วนใหญ่ด้วย ดังนั้นควรที่จะได้ดำเนินการเรื่องนี้ในลักษณะถาวร โดยให้มีคณะกรรมการพิจารณาดำเนินงานโดยเฉพาะ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบและให้จัดตั้งคณะกรรมการโดยถาวรขึ้นได้ เรียกว่า "คณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งองค์กรเก็บค่าผ่านทาง" โดยคัดเลือกจากอนุกรรมการชุดเก่า เมื่อวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2514 ตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอและมีนายถวิล สุนทรศารทูล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยในสมัยนั้นเป็นประธาน และกรรมการซึ่งเป็นตัวแทนจากหน่วยราชการอีก 14 ท่าน

คณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งองค์กรเก็บค่าผ่านทาง พิจารณาเห็นว่าการดำเนินงานจัดตั้งองค์กรดังกล่าวจำเป็นจะต้องกระทำโดยรีบเร่ง จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้น 2 คณะ เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2514 คือ "คณะกรรมการพิจารณาจัดรูปองค์กรเก็บค่าผ่านทาง" เพื่อทำหน้าที่ศึกษาและพิจารณาจัดวางรูปงาน การแบ่งส่วนขององค์กร ขอบเขตการดำเนินงาน และสายการบังคับบัญชา ตลอดจนกำหนดอำนาจและหน้าที่ขององค์กรเก็บค่าผ่านทาง และ "คณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายองค์กรเก็บค่าผ่านทาง" ทำหน้าที่ร่างพระราชบัญญัติเพื่อจัดตั้งองค์กร ทั้งนี้จนกว่าการจัดตั้งองค์กรจะเสร็จเรียบร้อย ในการนี้กระทรวงมหาดไทยได้จัดส่งคณะเจ้าหน้าที่ไปศึกษาดูงานด้านกฎหมายและด้านการดำเนินการขององค์กรเก็บค่าผ่านทางที่ประเทศญี่ปุ่นและเกาหลี เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาร่างกฎหมายและการจัดรูปองค์กรด้วย

คณะกรรมการพิจารณาได้เสนอร่างพระราชบัญญัติ "การทางพิเศษแห่งประเทศไทย" ต่อคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งองค์กรเก็บค่าผ่านทาง เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและได้ส่งให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาต่อไป แต่เนื่องจากขณะนั้นเป็นสมัยคณะปฏิวัติ คณะกรรมการกฤษฎีกาจึงได้ยกร่างแก้ไขจากรูปพระราชบัญญัติเดิมแปลงรูปเป็นประกาศของคณะปฏิวัติ และได้ประกาศใช้เป็นกฎหมายตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 290 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ไว้ดังนี้

1. สร้างหรือจัดให้มีด้วยวิธีการใด ๆ ตลอดจนบำรุงและรักษาทางพิเศษ
2. จัดดำเนินการหรือควบคุมธุรกิจอันเกี่ยวกับการขนส่ง โดยรถรางเดียว และรถใต้ดิน
3. ดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับทางพิเศษ

อำนาจหน้าที่

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จึงให้การทางพิเศษแห่งประเทศไทยมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. สร้าง ซ่อม จัดทำ รับโอน จำหน่าย เช่า ให้เช่า แลกเปลี่ยน ยืม ให้ยืม และ ดำเนินงานเกี่ยวกับเครื่องใช้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของการทางพิเศษแห่งประเทศไทย
2. ซื้อ จัดทำ จำหน่าย เช่า ให้เช่าซื้อ แลกเปลี่ยน ถือกรรมสิทธิ์ครอบครอง หรือ ดำเนินงานเกี่ยวกับทรัพย์สินใด ๆ
3. วางแผน สำรอง ออกแบบเกี่ยวกับการสร้างหรือขยายทางพิเศษ
4. เรียกเก็บค่าธรรมเนียมผ่านทางพิเศษ และค่าบริการขนส่งบนทางพิเศษ
5. กู้ยืมเงินหรือลงทุน
6. ออกพันธบัตรหรือตราสารอื่นใดเพื่อการลงทุน

การจัดองค์การและการบริหาร

การทางพิเศษแห่งประเทศไทยมีฐานะเป็นนิติบุคคล ดำเนินงานในรูปรัฐวิสาหกิจอยู่ ภายใต้การควบคุมของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย การบริหารงานของการทางพิเศษแห่งประเทศไทยเป็นไปในรูปของคณะกรรมการ เรียกว่า "คณะกรรมการการทางพิเศษแห่งประเทศไทย" ประกอบด้วย ประธานกรรมการ 1 คน และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่า 7 คน แต่ไม่เกิน 9 คน ทั้งนี้ไม่รวมผู้ว่าการการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง คณะกรรมการนี้ได้รับการพิจารณาแต่งตั้ง โดยคณะรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่ในการวางนโยบาย และควบคุมดูแลกิจการของการทางพิเศษแห่งประเทศไทย โดยทั่วไป รวมถึงการออกระเบียบและ ข้อบังคับต่าง ๆ

คณะกรรมการการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ปัจจุบัน (มีนาคม พ.ศ. 2534) ประกอบด้วย

1. นายอนันต์	อนันตกุล	ประธานกรรมการ
2. นายยัวร์ตัน	กมลเวช	กรรมการ
3. นายปรัชญา	สุตะบุตร	กรรมการ
4. พล.ต.อ.แสวง	ธีระสวัสดิ์	กรรมการ
5. นายสมหมาย	ภาษี	กรรมการ
6. นายต่อพงศ์	วัจนะสวัสดิ์	กรรมการ
7. นายชัยวัฒน์	เกตปุรีชาสวัสดิ์	กรรมการ

8.	พ.อ. ประจักษ์	สว่างจิตร์	กรรมการ
9.	นายสมเจตน์	ทิดพงษ์	กรรมการ
10.	พลอากาศโทสมบุญ	ระหงษ์	กรรมการ
11.	นายจรัญ	บุรพรัตน์	กรรมการ (ผู้ว่าการการทางพิเศษ แห่งประเทศไทย)

นอกจากนี้แล้วในการบริหารงานของการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ยังจัดให้มีคณะกรรมการบริหารการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย ประธานกรรมการ 1 คน และ กรรมการอื่นอีก 3 คน

คณะกรรมการบริหารการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ปัจจุบัน (มีนาคม พ.ศ. 2534) ประกอบด้วย

1.	นายยุวรัตน์	กมลเวช	ประธานกรรมการ
2.	นายชัยวัฒน์	เกตุปรีชาสวัสดิ์	กรรมการ
3.	นายสมหมาย	ภาณี	กรรมการ
4.	นายจรัญ	บุรพรัตน์	กรรมการ

การทางพิเศษแห่งประเทศไทย ได้จัดแบ่งสายงานบังคับบัญชาออกเป็นส่วนใหญ่ ๆ 3 ส่วน ตามความรับผิดชอบของรองผู้ว่าการ 3 ฝ่าย คือ รองผู้ว่าการฝ่ายบริหาร รองผู้ว่าการฝ่ายวางแผนและพัฒนา และรองผู้ว่าการฝ่ายปฏิบัติการ และอีก 1 สำนัก คือ สำนักผู้ว่าการซึ่งอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของผู้ว่าการโดยตรง ตามแผนภูมิการแบ่งส่วนงานของการทางพิเศษแห่งประเทศไทย (รูปที่ 2.1)

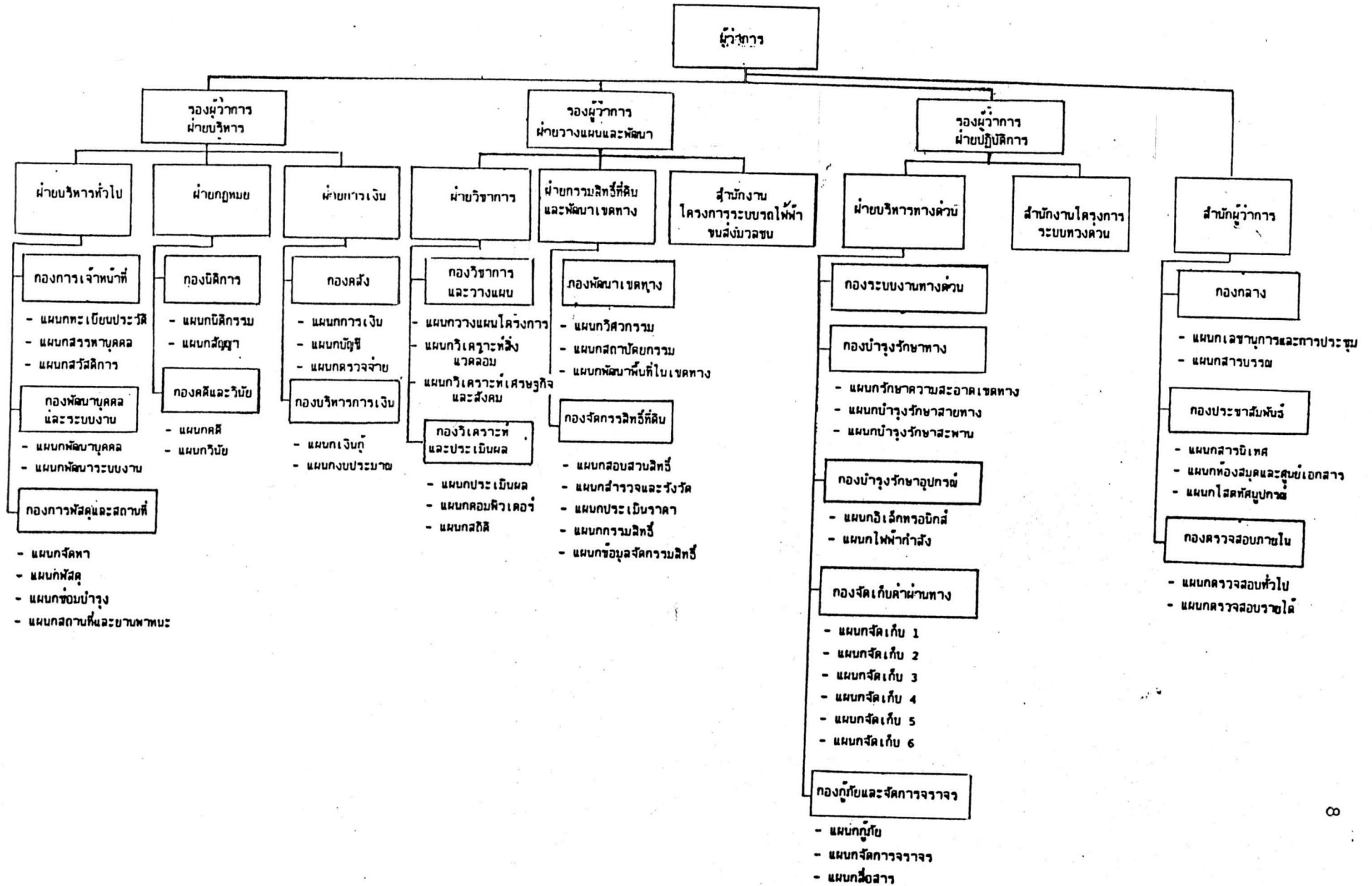
1. รองผู้ว่าการฝ่ายบริหาร รับผิดชอบการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ฝ่ายบริหารทั่วไป (Administration Department) แบ่งการดำเนินงานได้เป็น 3 กอง ดังนี้

ก. กองการเจ้าหน้าที่ (Personnel Division) ดำเนินงานและรับผิดชอบเกี่ยวกับงานข้อมูลและทะเบียนประวัติ งานสรรหาบุคคลและแต่งตั้ง งานสวัสดิการและแรงงานสัมพันธ์ตลอดจนการปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล

ข. กองพัฒนาบุคคลและระบบงาน (Training & System Development Division) ดำเนินงานรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดองค์การ และพัฒนาองค์การ งานปรับปรุงระบบงาน ตลอดจนการพัฒนาการบริหารและการพัฒนาพนักงาน งานฝึกอบรม สัมมนา ประชุม ดูงาน ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศของพนักงาน

รูปที่ 2.1: แผนภูมิการแบ่งส่วนงานของการทางพิเศษแห่งประเทศไทย

ค. กองการพัสดุและสถานที่ (Supply & Household Division) ดำเนินการบริหารงานพัสดุ สถานที่ และยานพาหนะ

1.2 ฝ่ายกฎหมาย (Legal Department) แบ่งการดำเนินงานได้เป็น 2 กอง ดังนี้

ก. กองนิติการ (Legal Counsel Division) ดำเนินการด้านนิติการ ทั้งด้านวิชาการและปฏิบัติการ

ข. กองคดีและวินัย (Legal Action Disciplinary Division) ดำเนินการด้านคดีที่การทางพิเศษแห่งประเทศไทยเป็นคู่ความ การวางทรัพย์ และดำเนินการเกี่ยวกับด้านวินัยของพนักงาน

1.3 ฝ่ายการเงิน (Finance Department) แบ่งการดำเนินงานได้เป็น 2 กอง ดังนี้

ก. กองคลัง (Treasury Division) ดำเนินการบริหารด้านการคลัง

ข. กองบริหารการเงิน (Financial Management Division) ดำเนินการจัดทำงบประมาณประจำปี ดำเนินการเกี่ยวกับเงินกู้ และดำเนินการวางแผนการเงิน

2. รองผู้ว่าการฝ่ายวางแผนและพัฒนา รับผิดชอบการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ฝ่ายวิชาการ (Technical Department) แบ่งการดำเนินงานได้เป็น 2 กอง ดังนี้

ก. กองวิชาการและวางแผน (Technical & Planning Division) ดำเนินงานด้านวิชาการและวางแผนโครงการทางพิเศษทั้งระบบทางด่วนและระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน รวมทั้งโครงการหรืองานอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาวิจัยและวิเคราะห์ความเหมาะสมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวิศวกรรม เพื่อให้ได้ระบบทางพิเศษที่มีประสิทธิภาพ

ข. กองวิเคราะห์และประเมินผล (Evaluation & Analysis Division) ดำเนินงานรวบรวมสถิติ วิเคราะห์และประเมินผลงานบริหารงานระบบทางด่วน งานโครงการระบบขนส่งมวลชนและงานโครงการอื่น ๆ โดยใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งใช้สำหรับให้บริการช่วยงานด้านบริหารและวิศวกรรมด้วย

2.2 ฝ่ายกรรมสิทธิ์ที่ดินและพัฒนาเขตทาง (Land Acquisition and Right of Way Development Department) แบ่งการดำเนินงานได้เป็น 3 กอง ดังนี้

ก. กองพัฒนาเขตทาง (Right of Way Development Division) ดำเนินการเกี่ยวกับงานพัฒนาเขตทาง การจัดทำโครงการเก็บผลประโยชน์ในเขตทาง งานออกแบบ และควบคุมการก่อสร้างทั้งทางด้านวิศวกรรมและสถาปัตยกรรม ยกเว้นโครงการก่อสร้างทางพิเศษ

ข. กองจัดกรรมสิทธิ์ที่ดิน (Land Acquisition Division) ดำเนินการเกี่ยวกับงานซื้อหรือเวนคืนที่ดินเพื่อก่อสร้างทางพิเศษ

2.3 สำนักงานโครงการระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน (Mass Rapid Transit System Project Office) ดำเนินงานและควบคุมให้เอกชนดำเนินการระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนให้เป็นไปตามเงื่อนไข

3. รองผู้ว่าการฝ่ายปฏิบัติการ รับผิดชอบการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ฝ่ายบริหารทางด่วน (Expressway Management Department) แบ่งการดำเนินงานได้เป็น 5 กอง ดังนี้

ก. กองระบบงานทางด่วน (Expressway Network Division) วิเคราะห์และเสนอแนะเพื่อปรับปรุงระบบการเก็บค่าผ่านทางพิเศษ ระบบความปลอดภัยและการจราจร ระบบการซ่อมบำรุงทางด่วนและอุปกรณ์ วิเคราะห์ พัฒนาและศึกษา เสนอแนะ เพื่อการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารทางด่วน

ข. กองบำรุงรักษาทาง (Expressway Maintenance Division) ดูแลรักษาความสะอาด บำรุงรักษา และซ่อมแซมเครื่องหมายจราจร สะพาน และทางด่วนในด้านงานโยธา ตลอดจนบำรุงรักษาและซ่อมแซมอาคารด่าน และทางด่วน ตรวจสอบการบุกรุกเขตทาง วิเคราะห์และพัฒนาระบบการรักษาความสะอาดและการบำรุงรักษา

ค. กองบำรุงรักษาอุปกรณ์ (Equipment Maintenance Division) ตรวจสอบบำรุงรักษาและซ่อมแซมอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ และเครื่องจักรสมรรถนะที่ใช้ในการปฏิบัติงานทางด่วน รวมทั้ง ไฟฟ้าแสงสว่างบนทางด่วน วิเคราะห์และพัฒนาอุปกรณ์ต่าง ๆ ในความรับผิดชอบ

ง. กองจัดเก็บค่าผ่านทาง (Toll Collection Division) ดำเนินการจัดเก็บค่าผ่านทาง จัดทำใบเสร็จรับเงินและจัดเก็บหลักฐานต้นข้าวใบเสร็จ จัดเก็บค่าผ่านทาง และนำส่งธนาคาร ตรวจสอบการนับเงินร่วมกับธนาคาร ตรวจสอบการเก็บเงินของพนักงาน และเรียกเก็บเงินค่าผ่านทางส่วนที่ขาดหายจากพนักงาน จัดเวลาทำงานของพนักงาน ประสานงานกับตำรวจทางด่วน งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

จ. กองกู้ภัยและจัดการจราจร (Rescue & Traffic Control Division) จัดบริการด้านการกู้ภัยบนทางด่วน การอำนวยความสะดวกจราจร และความปลอดภัยบน

ทางด่วน การควบคุมน้ำหนักรถบรรทุกที่ใช้ทางด่วน การดำเนินงานสื่อสารของศูนย์ควบคุมระบบทางด่วน การวิเคราะห์ระบบและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในกอง และติดต่อประสานงานกับตำรวจจราจรที่ปฏิบัติงานบนทางด่วน

3.2 สำนักงานโครงการระบบทางด่วน (Expressway System Project Office) ควบคุมดำเนินงานโครงการออกแบบรายละเอียดและก่อสร้างทางด่วน ประกอบด้วย การควบคุมดำเนินการว่าจ้างบริษัทวิศวกรที่ปรึกษาและบริษัทรับเหมาก่อสร้าง การควบคุมการดำเนินการของบริษัทวิศวกรที่ปรึกษาและบริษัทรับเหมาก่อสร้าง การตรวจสอบแบบข้อกำหนดเงื่อนไขของสัญญาและเอกสารสำคัญต่าง ๆ การประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ของทางราชการที่เกี่ยวข้อง การตรวจรับงาน การควบคุมการเงินโครงการในรายละเอียดที่โครงการรับผิดชอบ การพิจารณาข้อเรียกร้อง การขอต่อสัญญาและปัญหาร้องเรียนต่าง ๆ การจัดเก็บเอกสารโครงการ การตรวจสอบการบูรุกเขตทางระหว่างการก่อสร้าง และการดำเนินงานเลขานุการโครงการรวมทั้งงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

4. สำนักผู้ว่าการ (Office of The Governor) ดำเนินงานเกี่ยวกับงานเลขานุการ งานประชุม งานสารบรรณ งานประชาสัมพันธ์ ห้องสมุดและศูนย์เอกสาร โสตทัศนอุปกรณ์ ดำเนินการตรวจสอบภายใน ติดตามผลการปฏิบัติงาน ให้คำแนะนำแก่ฝ่ายต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายและแผนงานที่วางไว้ และทำงานอื่น ๆ ซึ่งมีได้กำหนดชัดเจนให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรับผิดชอบ

สำนักผู้ว่าการแบ่งการดำเนินงานเป็น 3 กอง ดังนี้

4.1 กองกลาง (General Affairs Division) จะดำเนินงานเลขานุการงานประชุม และงานอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจนให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดรับผิดชอบ

4.2 กองประชาสัมพันธ์ (Public Relations Division) จะดำเนินงานประชาสัมพันธ์ งานโสตทัศนอุปกรณ์ และงานห้องสมุด และศูนย์เอกสาร

4.3 กองตรวจสอบภายใน (Internal Inspection Division) จะดำเนินการตรวจสอบ เปรียบเทียบติดตามผลการปฏิบัติงาน ให้คำแนะนำแก่ฝ่ายต่าง ๆ ให้เป็นไปตามนโยบายและแผนงาน

โครงการที่อยู่ในความรับผิดชอบ

การทางพิเศษแห่งประเทศไทยได้กำหนดโครงการที่จะต้องดำเนินงาน ดังนี้

1. โครงการระบบทางด่วนขั้นที่ 1 (ทางด่วนเฉลิมมหานคร) ซึ่งประกอบด้วยทางด่วน 3 สาย คือ สายดินแดง-ท่าเรือ สายบางนา-ท่าเรือ และสายดาวคะนอง-ท่าเรือ

2. โครงการระบบรถไฟฟ้านขนส่งมวลชน ซึ่งได้แก่ สายพระโขนง-หัวลำโพง-บางซื่อ สายดาวคะนอง-สะพานพุทธ-มักกะสัน และสายวงเวียนใหญ่-สาทร-ลาดพร้าว
3. โครงการระบบทางด่วนชั้นที่ 2 ประกอบด้วย ทางด่วน 2 สาย คือ สายบางโคล่-แจ้งวัฒนะ และสายพญาไท-ศรีนครินทร์
4. โครงการทางด่วนสายเอกมัย-รามอินทรา
5. โครงการระบบทางด่วนชั้นที่ 3 และ 4

โครงการระบบทางด่วนชั้นที่ 1

ความเป็นมาของโครงการ

ภายหลังจากที่รัฐบาลได้ประกาศจัดตั้งการทางพิเศษแห่งประเทศไทยขึ้นเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 แล้ว การทางพิเศษแห่งประเทศไทยก็ได้นำแผนแม่บทเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการจราจรในกรุงเทพมหานคร ซึ่งคณะผู้เชี่ยวชาญชาวเยอรมันได้เสนอต่อรัฐบาลไทยมาเป็นแนวทางปฏิบัติงานต่อ แผนแม่บทนี้ได้เสนอแนะการแก้ปัญหาไว้เป็น 3 ระยะ คือ

1. แผนระยะสั้น (Short-Term Program) เป็นแผนงานที่จะต้องทำโดยรีบด่วนเพื่อแก้ไขสภาพถนนที่มีการจราจรติดขัดมากที่สุด เช่น เสนอแนะให้มีการจัดสร้างสะพานลอยตามทางแยกต่าง ๆ ปรับปรุงทางแยก วงเวียน สร้างถนนชั้นใหม่ สร้างชอยต่อเชื่อมกับถนนเดิม จัดระบบรถเดินทางเดี่ยวรวมทั้ง เสนอให้จัดสายสัมปทานรถยนต์โดยสารเสียใหม่ เป็นต้น
2. แผนระยะกลาง (Medium-Term Program) เป็นแผนงานที่จะต้องดำเนินการให้เสร็จในปี พ.ศ. 2523 และแผนนี้เป็นส่วนหนึ่งของแผนระยะยาว สำคัญที่สุดของแผนนี้ คือ
 - 2.1 การก่อสร้างระบบทางด่วน 3 สาย คือ สายดินแดง-ท่าเรือ สายบางนา-ท่าเรือ และสายดาวคะนอง-ท่าเรือ เพื่อให้ทางด่วนทั้ง 3 สายนี้ช่วยเชื่อมโยงทางหลวงแผ่นดินสายประธานทางภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเข้าด้วยกัน
 - 2.2 การก่อสร้างระบบรถไฟฟ้านขนส่งมวลชน เพื่อบริการประชาชนที่ไม่มีรถยนต์ส่วนตัว และผ่อนเบาภาระรถเมล์ประจำทาง ซึ่งตามแผนชั้นนี้กำหนดไว้ 3 สายเช่นกัน คือ สายพระโขนง-หัวลำโพง-บางซื่อ สายดาวคะนอง-สะพานพุทธ-มักกะสัน และสายวงเวียนใหญ่-สาทร-ลาดพร้าว
3. แผนระยะยาว (Long-Term Program) แผนนี้พัฒนามาจากแผนระยะกลางเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในปี พ.ศ. 2533 ได้แก่ การกำหนดนโยบายการใช้ที่ดิน นโยบายการจัดโครง

ข่ายถนน (Transport Network) นโยบายเกี่ยวกับการขนส่ง (Transport Policy) งานในแผนนี้จะมีการสร้างระบบรถไฟฟ้ายานขนส่งมวลชนเพิ่มอีกสายหนึ่ง คือ สายพหลโยธินจากจังหวัดนนทบุรีข้ามมายังสถานีขนส่งสายเหนือไปตามถนนพหลโยธิน ถนนพญาไท ข้ามถนนสาทรไปจรดถนนรัชดาภิเษก และจะต้องขยายเส้นทางระบบรถไฟฟ้ายานขนส่งมวลชนในแผนระยะกลางออกไปอีก เช่น ต่อจากพระโขนงไปสำโรง หรือจากมักกะสันไปคลองตัน และหนองจุกท่า

จากแผนแม่บทดังกล่าว การทางพิเศษแห่งประเทศไทยได้พิจารณาแล้วเห็นว่าในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจและหน้าที่ของการทางพิเศษแห่งประเทศไทยนั้น คือ แผนระยะกลางและแผนระยะยาว ฉะนั้นการทางพิเศษแห่งประเทศไทย จึงได้จัดทำโครงการก่อสร้างทางพิเศษ ระบบทางด่วนและระบบรถไฟฟ้ายานขนส่งมวลชน เสนอขออนุมัติในหลักการต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติให้การทางพิเศษแห่งประเทศไทย ดำเนินการได้เมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2517

เป็นที่ทราบกันดีว่าสภาพถนนในกรุงเทพมหานครในปัจจุบันประสบกับปัญหาการจราจรติดขัดอย่างมาก แม้จะไม่ใช่ในช่วงระยะเวลาเร่งด่วน และคาดว่าในอนาคตปัญหานี้ในวันจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ หากไม่คิดหาทางแก้ไข ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนรถยนต์เพิ่มมากขึ้นประกอบกับถนนเดิมก็ไม่อาจจะขยายให้สอดคล้องกับจำนวนรถและจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้แล้วกรุงเทพมหานครยังเป็นศูนย์กลางการเดินทางหรือขนส่งสินค้าจากภาคหนึ่ง ไปยังอีกภาคหนึ่ง หรือมายังท่าเรือกรุงเทพ ทำให้เกิดการจราจรแออัดกัน ในกรุงเทพฯ อย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง ด้วยเหตุนี้เอง โครงการก่อสร้างทางด่วน จึงได้เริ่มขึ้น ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระบายรถยนต์ให้วิ่งผ่านกรุงเทพฯ ได้โดยไม่ต้องเข้ามาใช้ถนนในเมือง และระบายรถยนต์บนถนนบางสายในกรุงเทพฯ โดยใช้ทางด่วนแทน

วัตถุประสงค์ของ โครงการ

1. เพื่อแก้ปัญหาการจราจรในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเชื่อมโยงทางหลวงแผ่นดินสายประธานทางภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเข้าด้วยกัน

การบริหาร โครงการ

การทางพิเศษแห่งประเทศไทยได้แบ่งการบริหาร โครงการออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. สำนักงานโครงการระบบทางด่วน (Expressway System Project Office) รับผิดชอบในการควบคุมดำเนินการออกแบบรายละเอียดของทางด่วนที่จะก่อสร้าง ควบคุม

ดูแลการก่อสร้าง ตรวจสอบงาน ควบคุมการเงินที่โครงการรับผิดชอบ ดำเนินงานเลขานุการโครงการ

2. ฝ่ายบริหารทางด่วน (Expressway Management Department) รับผิดชอบในการบริหารทางด่วนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยแบ่งสายงานเป็น 5 กอง ดังนี้

ก. กองระบบงานทางด่วน (Expressway Network Division)

ข. กองบำรุงรักษาทาง (Expressway Maintenance Division) แบ่งส่วนงานออกเป็น 3 แผนก คือ

1) แผนกบำรุงรักษาสายทาง (Roadway Maintenance Section)

2) แผนกรักษาความสะอาดเขตทาง (General Property Maintenance Section)

3) แผนกบำรุงรักษาสะพาน (Bridge Maintenance Section)

ค. กองบำรุงรักษาอุปกรณ์ (Equipment Maintenance Division) แบ่งส่วนงานออกเป็น 2 แผนก คือ

1) แผนกอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Maintenance Section)

2) แผนกไฟฟ้ากำลัง (Power Supply Maintenance Section)

ง. กองจัดเก็บค่าผ่านทาง (Toll Collection Division) แบ่งออกเป็น 6 แผนก คือ แผนกจัดเก็บ 1 ถึงแผนกจัดเก็บ 6

จ. กองกู้ภัยและจัดการจราจร (Rescue & Traffic Control Division) แบ่งออกเป็น 3 แผนก คือ

1) แผนกกู้ภัย (Rescue Section)

2) แผนกจัดการจราจร (Traffic Control Section)

3) แผนกสื่อสาร (Communication Section)

กิจกรรมของโครงการ

โครงการระบบทางด่วนขั้นที่ 1 จะดำเนินการก่อสร้างระบบถนนที่ประกอบด้วยทางด่วน 3 สาย รวมระยะทาง 27.1 กิโลเมตร ได้แก่

1. ทางด่วนสายดินแดง-ท่าเรือ ระยะทาง 8.9 กิโลเมตร

2. ทางด่วนสายบางนา-ท่าเรือ ระยะทาง 7.9 กิโลเมตร

3. ทางด่วนสายดาวคะนอง-ท่าเรือ ระยะทาง 10.3 กิโลเมตร

ในปัจจุบันการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ได้ทำการก่อสร้างระบบทางด่วนชั้นที่ 1 หรือทางด่วนเฉลิมมหานครและเปิดให้บริการแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 โดยเริ่มก่อสร้างทางด่วนสายดินแดง-ท่าเรือ ระยะทางประมาณ 8.9 กิโลเมตร เป็นสายแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 และเปิดให้บริการเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2524 ในปี พ.ศ. 2522 ได้ก่อสร้างทางด่วนสายบางนา-ท่าเรือ ระยะทางประมาณ 7.9 กิโลเมตร และเปิดให้บริการเมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2526 และในปี พ.ศ. 2527 ได้ก่อสร้างทางด่วนสายดาวคะนอง-ท่าเรือซึ่งเป็นสายสุดท้ายของโครงการระบบทางด่วนชั้นที่ 1 ระยะทางประมาณ 10.3 กิโลเมตร และเปิดให้บริการเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2530